

Jacek Nalewajko*

ZRÓŻNICOWANIE PRZESTRZENNE CECH ŚRODOWISKA GEOGRAFICZNEGO SOŁECTWA REDUCHÓW W GMINIE SZADEK**

Geograficzne badania najmniejszych jednostek terytorialnych, jakimi w przypadku polskiej przestrzeni administracyjnej są sołectwa, pozwalają na poznanie, nie tylko aktualnego stanu ich środowiska przyrodniczego, określenie podstawowych problemów społeczno-demograficznych, czy ustalenie faktycznego zagospodarowania badanego obszaru. Stanowią także powinny podstawę dla dobrego opracowania planów przestrzennego zagospodarowania, bądź strategii rozwoju większych jednostek administracyjnych, jak gmina lub powiat.

Położenie i cechy środowiska przyrodniczego

Sołectwo Reduchów tworzą cztery wsie: Reduchów, Babiniec, Reduchów Kolonia i Reduchów Leśniczówka, położone w południowo-zachodniej części gminy Szadek. Pod względem powierzchni jest przeciętnym sołectwem, gdyż jego obszar tylko nieznacznie przekracza 6 km². Ponieważ jest najbardziej na południowy-zachód wysuniętym fragmentem gminy, graniczy nie tylko z sołectwami wchodzącymi w skład tej jednostki administracyjnej (Boczki i Sikucin), ale od południa, zachodu i północnego-zachodu, również z trzema sołectwami gminy Warta (Mogilno, Zamłynie i Zborowskie).

Obszar sołectwa, podobnie jak ogromna większość gminy Szadek, położona jest na Równinie Szadkowskiej, natomiast

* Jacek Nalewajko jest starszym wykładowcą w Zakładzie Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej Uniwersytetu Łódzkiego.

** w artykule wykorzystano m.in. część danych liczbowych z badań ankietowych zawartych w pracy licencjackiej Pawła Kopcia, *Monografia sołectwa Reduchów w gminie Szadek*, wykonanej w Zakładzie Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej Uniwersytetu Łódzkiego (promotor: prof. dr hab. T. Marszał)

wyróżnia się przede wszystkim ze względu na budowę geologiczną starszego, podczwartorzędowego podłoża. W kredzie (około 70–75 mln lat temu) oraz na początku trzeciorzędu (62–68 mln lat temu) teren ten, podobnie jak niektóre regiony naszego kraju, podlegał alpejskim ruchom górotwórczych. Procesy te spowodowały stopniowe podnoszenie obszaru. Osady kredowe, które budowały ówczesną powierzchnię terenu — głównie wapień, margle i opoki — podlegały od początku trzeciorzędu silnym procesom wietrzenia i erozji rzecznej, efektem czego było powstanie rozległych dolin, które dzisiaj mają charakter form kopalnych.¹ W warunkach panującego w trzeciorzędzie klimatu, zbliżonego do dzisiejszego równikowego (wysokie temperatury i duże opady), oprócz wspomnianych wyżej procesów, w istniejących dolinach akumulowane były piaski i mułki, a miejscami powstawały nawet pokłady węgla brunatnego.

Taki właśnie przebieg miały zdarzenia we wschodniej i północnej części Reduchowa, gdzie stwierdzono występowanie kopalnej doliny, która jest dziś wypełniona piaskami mułkowatymi o grubości od kilku do kilkunastu metrów, przykrytymi prawie półmetrową warstwą węgla brunatnego. Skały przedczwartorzędowe tworzą strop, który na terenie gminy Szadek występuje na różnych wysokościach : od około 150 m n.p.m. w południowo-wschodniej części terenu, do około 90–100 m n.p.m. w północno-wschodniej (rejon Krokocic) i właśnie we wspomnianej dolinie kopalnej w okolicach Reduchowa.²

Dzisiejszą powierzchnię sołectwa, która wznosi się na wysokość 155–165 m n.p.m., a najwyższe wartości osiąga w południowo-zachodniej części (176 m n.p.m.), budują osady czwartorzędowe. Są to głównie gliny, piaski i mułki lodowcowe oraz niezbyt grube serie materiałów glacyfluwalnych (piaski i żwiry). Łączna miąższość osadów bezpośrednio lub pośrednio

¹ H. Klatkova, *Objaśnienia do Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski w skali 1:50 000, arkusz Łask*, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 1988

² W. Baliński, *Objaśnienia do Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski w skali 1:50000, arkusz Lutomiernicki*, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 1992; J. Czyż, J. Forysiak, *Budowa geologiczna i rozwój rzeźby okolic Szadku*, [w:] Biuletyn szadkowski, t.1, red. T. Marszał, Łódź — Szadek 2001

związanych z działalnością lądolodu skandynawskiego wynosi około 15–20 m.

Najmłodszymi skałami są piaski tworzące przede wszystkim w środkowej i zachodniej części sołectwa cienkie (1–2 m) pokrywy eoliczne oraz występujące w części wschodniej, w dolinie Brodni, piaski i namuły rzeczne wytworzone w ostatnich okresach plejstocenu i w holocenie.

Wspomniane procesy geologiczne i morfologiczne, zwłaszcza te, które decydowały o kształtowaniu się osadów tworzących dzisiejszą powierzchnię terenu, miały znaczący wpływ także na formowanie się współcześnie występujących pokryw glebowych. Na przeważającej części analizowanego terenu (około 60%), głównie w jego środkowej części, można spotkać gleby zaliczane do III i IV klasy bonitacyjnej, które stanowią kompleks pszenny dobry i żytni bardzo dobry. Są to najczęściej bielice i pseudobielice rozwinięte na glinach morenowych lub piaskach gliniastych. Znacznie słabsze gleby (V i VI klasy bonitacyjnej) występują we wschodnich i zachodnich częściach sołectwa i zaliczane są do kompleksu żytniego słabego lub dobrego. Obszary te w znacznej części są zalesione.

Cały obszar gminy Szadek, a co za tym idzie również teren badanego sołectwa, należy do zlewni Odry. We wschodniej części analizowanego obszaru płynie Brodnia (zwana też Pichną), ciek III rzędu, uchodzący już poza terenem sołectwa do Warty. Rzeka ta należy niestety do najbardziej zanieczyszczonych w całym województwie łódzkim, jako że normom nie odpowiadała większość z badanych wskaźników.³ O tak złej jakości wód decydują przede wszystkim ścieki odprowadzane ze Zduńskiej Woli i Janiszewic, ale także tzw. zanieczyszczenia obszarowe pochodzenia rolniczego, na co wskazuje duża zawartość w wodzie związków azotu i fosforu.

Hydrologiczne obiekty powierzchniowe reprezentowane są przez dwa niewielkie zbiorniki usytuowane w porośniętej lasem, południowej części sołectwa. Jeden z nich to naturalne, prawdopodobnie wytopiskowe oczko polodowcowe, natomiast

³ A. Nowak, *Zasoby a jakość wód powierzchniowych gminy Szadek*, [w:] Biuletyn szadkowski, t.1, red. T. Marszał, Łódź — Szadek 2001

drugi z akwenów jest zbiornikiem sztucznym i pełni funkcję przeciwpożarową.

Gruntowe wody podziemne zalegają na różnych głębokościach, czego przyczyn należy upatrywać zarówno w różnicach ukształtowania powierzchni terenu, jak i różnej przepuszczalności skał budujących tę powierzchnię. Na terenach pagórkowatych i nieco wyżej położonych pierwszy poziom wodonośny spotyka się na głębokości 2–3 m, a nawet głębiej. Najpłycej wody te występują we wschodniej części obszaru, w dolinie Brodni, gdzie można je spotkać już 0,5–1 m. poniżej powierzchni.

Na terenie sołectwa Reduchów występuje stosunkowo dużo lasów. Większe kompleksy spotkać można zwłaszcza we wschodniej części obszaru oraz na zachodzie i południowym zachodzie. Lasy stanowią ponad 65% powierzchni omawianej jednostki, co jest wartością ponad dwukrotnie wyższą niż średnia krajowa (28,4%) i trzykrotnie większą od średniej dla województwa łódzkiego (21,5%). W ogromnej większości drzewostan, którego wiek wynosi przeciętnie 50–60 lat, tworzą tu sosny, czasami z domieszką - nie przekraczającą 5–10% - dębu szypułkowego, dębu czerwonego, brzozy, świerka czy jodły. Na terenach podmokłych i bagiennych spotyka się także olsy.

Układ przestrzenny i użytkowanie ziemi

Jak wspomniano poprzednio, sołectwo Reduchów należy do średnich pod względem powierzchni w gminie, jako że zajmuje obszar 6,08 km², a to stanowi dokładnie 4% jej powierzchni.

Historia wsi Reduchów i jej rozwój przestrzenny wiąże się ściśle z przeszłością położonej na północ wsi Boczki. O obszarze obu dzisiejszych jednostek osadniczych, jako należącym do parafii Korczew, wspomina już w początkach XVI wieku w Księdze Uposażeń (*Liber Beneficiorum*) Jan Łaski. Na terenie Boczków znajdował się folwark w skład którego wchodziły 3 budynki zamieszkiwane przez 4 osoby, natomiast w rejonie dzisiejszego Reduchowa istniało 7 domów, w których żyło 72 mieszkańców.

Wieś powstała na terenach wykupionych od dziedzica z Boczków, ale mimo że stanowiła osobną przestrzennie jednostkę, przez prawie 400 lat wszelkie opracowania i przekazy ustne traktują

obie wsie jako jeden obszar. Pod koniec XIX wieku łączna powierzchnia dóbr wynosiła blisko 750 ha (1257 mórg), z czego około 620 ha należało do właścicieli folwarku, a blisko 85 ha do włościan.

Ważnym momentem w rozwoju przestrzennym analizowanego obszaru było powstanie w roku 1909, we wschodniej części Reduchowa, osady i młyna wodnego, który rocznie produkował około 24 ton mąki. Jest to dziś najstarsza część sołectwa, nosząca nazwę Babiniec.

Ostateczny podział obu dzisiejszych sołectw nastąpił wiosną 1945 roku, kiedy to na podstawie reformy rolnej doszło do parcelacji dóbr folwarku Boczki, a ziemia została przyznana pracownikom dworu oraz rolnikom, których pola sąsiadowały z terenami folwarku. Od tego momentu wieś Reduchów stanowi odrębną jednostkę administracyjną i osadniczą. Na najgorszych jakościowo glebach, w południowo-zachodniej części sołectwa posadzono lasy i utworzono leśnictwo, którego częścią jest dzisiejszy Reduchów Leśniczówka.

Główna wieś sołectwa, Reduchów, położona w centralnej części obszaru była w pierwszej połowie XIX wieku przysiółkiem ulicowym, a więc wsią o niewielkich rozmiarach, składającą się z kilku domostw usytuowanych z reguły po jednej stronie drogi, wzdłuż której następował jej rozwój. Wsie tego typu charakteryzował szachownicowy układ pól, a drogi które je łączyły były z reguły kręte, o przebiegu uwarunkowanym głównie cechami środowiska przyrodniczego.

W wyniku reform rolnych prowadzonych w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku, związanych również z procesem uwłaszczenia chłopów, nastąpiły zmiany w analizowanym układzie przestrzennym wsi. Wskutek komasacji gruntów, oddzielenia terenów folwarcznych od chłopskich oraz rozbudowy wsi, doszło do jej przekształcenia w tzw. ulicówkę. Procesom tym towarzyszyła także zmiana układu pól z szachownicowego na pasowy.

Dzisiejszy układ przestrzenny nie odbiega w sposób znaczący od przedstawionego wyżej. Zabudowa wsi jest regularna i odznacza się, zwłaszcza w środkowej części sołectwa, znacznym skupieniem. Wieś rozwinięta jest wzdłuż biegnącej równoleżnikowo nieutwardzonej drogi, przy czym widać, że po

stronie południowej budynki są w mniejszych od siebie odległościach, natomiast po północnej stronie drogi zabudowania oddalone są nieco bardziej.

Znacznie większe rozproszenie występuje w Reduchowie Kolonii usytuowanej w północno-zachodniej części sołectwa, gdzie zaledwie cztery z 9 budynków są zamieszkałe, a odległości pomiędzy nimi wynoszą kilkadziesiąt–kilkaset metrów. Niektóre z obiektów, np. leśniczówka, mają nawet charakter zagród samotniczych. Podobnie wygląda sytuacja w Babińcu (wschodni fragment sołectwa), gdzie obecnie istnieją jedynie dwa budynki zamieszkałe przez cztery osoby.

Spośród 35 istniejących na terenie sołectwa budynków mieszkalnych na stałe zamieszkałych jest 28, a pozostałych siedem wykorzystywanych jest okresowo, jako że stanowią one obiekty letniskowe, w większości zakupione przez mieszkańców Łodzi. Na podstawie badań Kopcia można stwierdzić, że większość domostw, choć nie jest nowa, ma dobry stan techniczny. Tylko pięć ze wspomnianych budynków powstało przed II wojną światową, natomiast zdecydowana większość powstała w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych. W ostatnim dziesięcioleciu zbudowano zaledwie dwa obiekty, a jeden jest jeszcze w budowie.

Większość z istniejących na terenie sołectwa obiektów mieszkalnych stanowią budynki jednokondygnacyjne i tylko 13 (około 37%) ma więcej niż jedną kondygnację. Ponad 2/3 domów jest zbudowanych z cegły, kilka z pustaków i tylko jeden jest drewniany.

W stosunku do wielu wsi położonych na terenie gminy Szadek struktura użytkowania ziemi w Reduchowie jest znacząco różna (tab.1).

Największy udział mają tu lasy, które pokrywają ponad 65% powierzchni sołectwa, podczas gdy w wielu innych jednostkach administracyjnych gminy wartości te często nie przekraczają średniej krajowej (28,4%).

Stosunkowo niewielką część zajmują użytki rolne (30,1%), wśród których grunty orne stanowią 70%; jest to zaledwie niecała 1/4 terenów całego sołectwa. Koncentrują się one przede wszystkim w środkowej części analizowanego terenu, podczas gdy użytki

zielone są rozmieszczone w pobliżu gospodarstw domowych lub w najniższej położonych rejonach sołectwa.

Tabela 1. Struktura użytkowania ziemi w wybranych sołectwach gminy Szadek (stan w roku 2001)

Użytek	Udział w powierzchni sołectwa (w %)					
	A	B	C	D	E	F
Użytki rolne	30,1	80,8	73,7	85,2	92,5	94,5
w tym : grunty orne	23,9	67,4	66,4	81,6	83,5	85,4
użytki zielone	5,9	12,1	6,6	11,4	5,0	6,5
sady i ogrody	0,3	1,3	0,7	4,2	4,0	2,6
Lasy	65,2	13,3	21,3	8,5	0,8	0,1
Wody powierzchniowe	0,5	0,9	-	0,7	0,1	0,5
Tereny komunikacyjne i osadnicze	2,7	4,6	4,1	4,9	6,2	4,7
Inne grunty i nieużytki	1,5	0,4	0,9	0,7	0,4	0,3

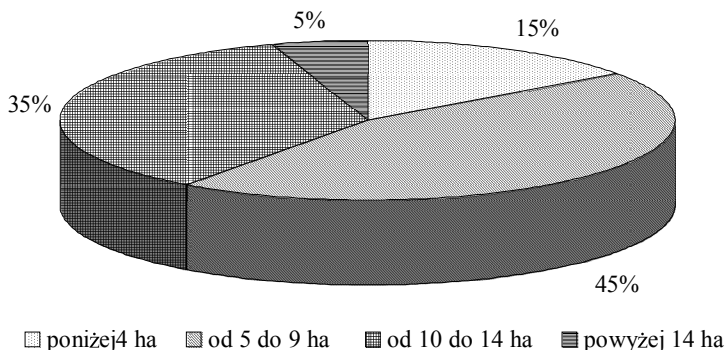
A – Reduchów, B - Boczki, C – Kromolin Stary, D – Sikucin, E – Górna Wola, F - Tarnówka

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z prac dyplomowych: K. Jesiołowskiej, M. Otockiego, P. Kopia; J. Nalewajko, *Przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne cechy przestrzeni geograficznej sołectwa Boczki w gminie Szadek*; K. Milewska, *Sołectwo Kromolin Stary w gminie Szadek - użytkowanie ziemi i układ przestrzenny*; J. Molenda, *Użytkowanie ziemi, zabudowa i infrastruktura techniczna sołectwa Górna Wola w gminie Szadek*, [w:] *Biuletyn szadkowski*, t.1, red. T. Marszał, Łódź — Szadek 2001 oraz informacji z Urzędu Gminy w Szadku

Bardzo zróżnicowana jest także wielkość gospodarstw rolnych (rys.1). Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi około 8 ha, a aż 80 % z nich zajmuje powierzchnie od 5 do 14 ha, podczas gdy tylko jeden z gospodarzy ma ponad 20 ha użytków rolnych.

Niestety równie niekorzystnie przedstawia się na analizowanym obszarze sprawa rozdrobnienia gruntów. Jedynie 15% gospodarstw posiada pole „w jednym kawałku”, a aż 45% ma pola składające się z 4 i więcej działek. W dodatku część rolników gospodaruje na terenach położonych poza granicami sołectwa (m.in. w Boczkiach i Sikucinie).

Tereny zajęte pod infrastrukturę techniczną (tereny komunikacyjne i osadnicze) stanowią nieco ponad 2,5% powierzchni sołectwa.

Rys.1. Struktura wielkości gospodarstw w sołectwie Szadek (stan na dzień 01. 01. 2001 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie P. Kopec, *Monografia sołectwa Reduchów w gminie Szadek*, 2001

Jak już wspomniano, wieś rozwinęła się wzdłuż biegnącej równoleżnikowo drogi o nieutwardzonej nawierzchni (piaszczysta), która prowadzi do wsi Zborowskie w gminie Zduńska Wola (na zachód) oraz do Sikucina (na wschód). W odległości około 0,5 km od Reduchowa na wschód przecina ona, biegnącą południkowo drogę asfaltową ze Zduńskiej Woli przez Boczki, która dalej łączy się z drogą wojewódzką nr 710 Łódź–Szadek–Warta. Oprócz wymienionych dróg na terenie sołectwa występują liczne dukty i drogi leśne i śródpolne, które w skali lokalnej odgrywają bardzo istotną rolę, gdyż to właśnie dzięki nim skraca się czas dotarcia do kilku sąsiednich wsi i przysiółków.

Z pozostałych elementów infrastruktury liniowej należy wymienić sieć energetyczną i wodociagową. Pierwsza z nich reprezentowana jest przez sieć niskiego napięcia, doprowadzoną do sołectwa na początku lat sześćdziesiątych w związku z potrzebami energetycznymi istniejącego w Prusinowicach Państwowego Gospodarstwa Rolnego. Proces elektryfikacji zakończył się w roku 1976, kiedy to zostało podłączone do sieci ostatnie gospodarstwo reduchowskie.

Proces wodociągowania wsi zakończył się na przełomie 1999 i 2000 roku, kiedy to sieć została doprowadzona do wszystkich zabudowań mieszkalnych. Woda czerpana jest z górnokredowej serii wodonośnej ujmowanej przez studnię głębinową zlokalizowaną przy szosie Uniejowskiej w Szadku i doprowadzana do wsi przy wykorzystaniu rur o średnicy 160 mm.

Niestety sołectwo pozbawione jest sieci kanalizacyjnej, co powoduje, że od momentu zwodociągowania wsi wzrasta znacząco (nieraz 7–10-krotnie) ilość ścieków komunalnych. Jak stwierdza J. Burchard,⁴ rozwiązania indywidualne, oparte przede wszystkim na wykorzystywaniu z reguły źle wykonanych i bardzo niewłaściwie eksploatowanych odbiorników ścieków w postaci szamb czy dołów chłonnych, prowadzą do powstania zagrożeń dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych. W przypadku tych ostatnich, przemieszczaniu zanieczyszczeń w głąb może sprzyjać lokalnie występowanie między powierzchnią terenu a pierwszym poziomem wodonośnym osadów przepuszczalnych (piaski, żwiry, pospółki) bądź istnienie tzw. kontaktów hydraulicznych między czwartorzędowymi i kredowymi seriami wodonośnymi.

Wydaje się, że problem budowy sieci kanalizacyjnej jest jednym z najistotniejszych dla mieszkańców sołectwa, o czym może świadczyć fakt, że złożyli oni wniosek w tej sprawie do Rady Gminy Szadek. Szanse na jego realizację są niestety niewielkie, a głównym argumentem przeciw finansowaniu tej inwestycji jest jej duży koszt związany m.in. z rozproszoną zabudową sołectwa.

Ostatnim z elementów struktury liniowej, którego brakuje na analizowanym obszarze jest sieć telekomunikacyjna. We wsi znajduje się tylko jeden ogólnodostępny aparat telefoniczny, założony niedawno przez TP S.A. Według wywiadów przeprowadzonych przez P. Kopcia, część mieszkańców jest żywo zainteresowana przyłączeniem sołectwa do sieci, dzięki której można byłoby korzystać z internetu.

⁴ J. Burchard, *Środowiskowe uwarunkowania rozwoju miasta i gminy Szadek*, [w:] Biuletyn szadkowski, t.1, red. T. Marszał, Łódź — Szadek 2001

Cechy społeczno - demograficzne i funkcje gospodarcze

Badania ankietowe przeprowadzone przez P. Kopia oraz informacje uzyskane w Urzędzie Gminy i Miasta pozwalają na określenie kilku podstawowych cech społeczno-demograficznych społeczności sołectwa Reduchów.

Na analizowanym obszarze zamieszkuje na stałe 110 osób. Ich rozmieszczenie jest bardzo nierównomierne, gdyż aż 83,7% skoncentrowanych jest we wsi Reduchów, a pozostałe osoby mieszkają w jednostkach osadniczych: Reduchów Kolonia (11,8%), Babiniec (3,6%) i Reduchów Leśniczówka (0,9%). Średnia gęstość zaludnienia jest dwukrotnie niższa niż przeciętna wartość dla gminy Szadek (odpowiednio: 18,3 i 35,6 osób/km²), a także mniejsza w porównaniu z sąsiednimi wsiami, takimi jak Boczki czy Sikucin.

Liczba ludności kształtowana jest zawsze przez dwa główne czynniki: przyrost naturalny i procesy migracyjne. Pierwszy z nich na badanym terenie jest nieznacznie dodatni, jako że w ostatnim dziesięcioleciu liczba urodzeń żywych wyniosła 20, podczas gdy w tym samym okresie zmarło 16 osób. W tym samym czasie saldo migracji było jednak ujemne, co oznacza, że liczba emigrujących była, co prawda nieznacznie, ale jednak większa od liczby imigrujących na ten teren. Głównymi przyczynami migracji były zawarcia związków małżeńskich lub znalezienie lub zmiana miejsca pracy. Efektem działania obu czynników jest praktycznie niezmienna w ciągu ostatnich dziesięciu lat liczba mieszkańców sołectwa.

Struktura wiekowa społeczności reduchowskiej (tab. 2) nie odbiega w sposób znaczący od wartości przeciętnych dla terenów wiejskich województwa łódzkiego. Według standardów demograficznych przyjmowanych przez ONZ, ludność o podanych powyżej cechach traktuje się jako tzw. starą, gdyż udział grupy w wieku poprodukcyjnym (powyżej 65 roku życia) przekracza 7% (w Reduchowie wynosi 13,4%).

Wskaźnik feminizacji jest tu podobny jak na innych terenach rolniczych w Polsce i wynosi 103,7. W poszczególnych grupach wiekowych jego wartości są zdecydowanie różne w porównaniu z odpowiednimi wartościami średnimi w gminie Szadek; na uwagę zasługuje zwłaszcza jego wielkość dla grupy poniżej 15 roku życia (w Reduchowie: 78,7, Szadek: 102,0) oraz dla grupy osób powyżej

65 roku (Reduchów: 75,0, Szadek: 94,0). Wśród mieszkańców Reduchowa powyżej 16 roku życia aż 40% stanowią osoby w stanie wolnym (panny, kawalerowie, wdowcy itd.).

Tabela 2. Struktura wiekowa ludności sołectwa Reduchów (stan na dzień 31. 01. 2001 r.)

Grupa wiekowa	Razem (%)	Kobiet (%)	Mężczyzn (%)
poniżej 15 lat	22,7	10,0	12,7
15 - 30 lat	20,9	13,6	7,3
30 - 45 lat	23,6	10,9	12,7
45 - 60 lat	14,6	8,2	6,4
powyżej 60 lat	18,2	8,2	10,0
Łącznie	100	50,9	49,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie P. Kopeć, *Monografia sołectwa Reduchów w gminie Szadek*, 2001

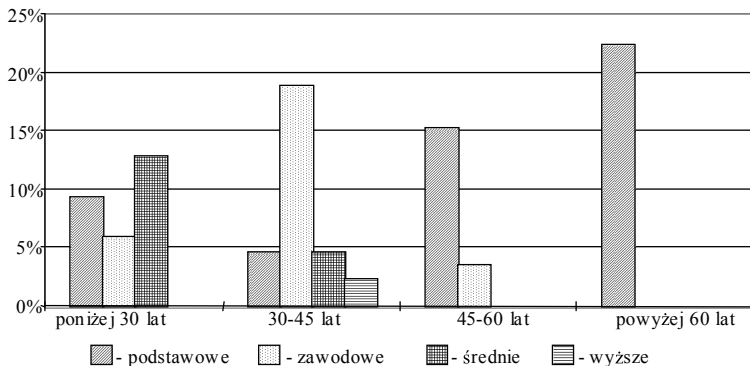
Ważnym dla rozwoju społeczno-gospodarczego wsi jest struktura wykształcenia jej mieszkańców. Według badań ankietowych przeprowadzonych w styczniu 2001 roku, spośród 25 osób pobierających naukę, szesnaścioro najmłodszych uczęszczało do szkoły podstawowej w Sikucinie oraz gimnazjach w Szadku i Zduńskiej Woli, pięcioro, do różnego typu szkół średnich w Zduńskiej Woli i Wojślawicach, a dwie osoby studiowały na uczelniach wyższych w Łodzi i Sieradzu. Dojazdy dzieci do szkół podstawowych i gimnazjalnych w Sikucinie i Szadku realizowane są przy użyciu gimbusów.

Wśród dorosłych mieszkańców sołectwa aż 80% stanowią osoby z wykształceniem niepełnym podstawowym, podstawowym i zawodowym, a jedynie 2 osoby (jedna kobieta i jeden mężczyzna) mają wykształcenie wyższe (rys. 2).

Zdecydowanie lepiej wykształcona jest młodsza część społeczności wsi, na co wskazuje fakt, że wszystkie osoby z wykształceniem średnim i wyższym nie ukończyły 45 roku życia. W tej grupie zdecydowaną przewagę mają kobiety (na 17 osób z takim wykształceniem jest ich 12).

Ludność w wieku produkcyjnym stanowi blisko 2/3 społeczności omawianego sołectwa, ale zaledwie połowa tej grupy jest czynna zawodowo (32% ludności). Spośród 35 osób pracujących, 16 zatrudnionych jest w rolnictwie i leśnictwie (45,7%

zawodowo aktywnych), 10 w przemyśle, 3 w handlu, a pozostałe w oświacie, służbie zdrowia, administracji samorządowej itd. Wskaźnik bezrobocia jest tu nieco wyższy niż średnio w gminie, jako że liczba bezrobotnych w stosunku do łącznej liczby ludności sołectwana początku 2001 roku wynosiła 6,4%, podczas gdy średnia statystyczna w gminie Szadek około 5,5%.

Rys. 2. Struktura wykształcenia mieszkańców Reduchowa (stan na dzień 31.01.2001 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie P. Kopec, *Monografia sołectwa Reduchów w gminie Szadek, 2001*

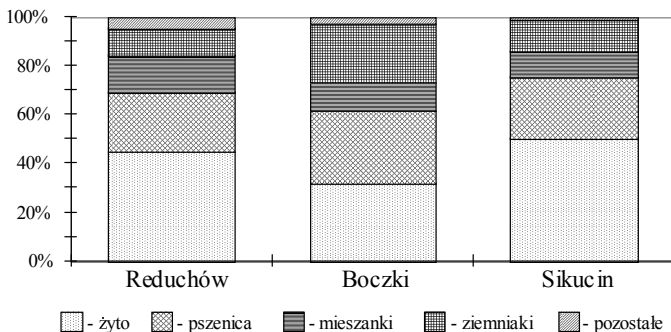
Jeśli chodzi o źródła utrzymania ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, to dominowały niezarobkowe źródła (emerytura, renta, stypendium, alimenty itp.), z których korzystała blisko połowa tej grupy osób (47,5%). Drugim ze źródeł jest praca najemna poza rolnictwem (26,5% mieszkańców). W tej grupie najwięcej osób pracowało w zakładach włókienniczych w Zduńskiej Woli i tylko cztery zatrudnione były w Szadku i Przatowie. Większość z tych osób dojeżdżała własnymi środkami transportu, a jedynie nieliczni korzystali z komunikacji autobusowej PKS.

Dopiero na trzecim miejscu jest grupa ludności utrzymująca się z pracy we własnym gospodarstwie rolnym. Takie źródło dochodów deklarowało zaledwie 21% mieszkańców w wieku produkcyjnym. Należy zaznaczyć, że pewna część tych osób jest

dwuzawodowcami, a więc oprócz pracy we własnym gospodarstwie rolnym uzyskuje dochody także poza rolnictwem.

Stosunkowo dobre warunki naturalne (gleby, ukształtowanie powierzchni terenu oraz korzystny klimat) oraz tradycje kulturowe powodują, że nadal podstawowym działem gospodarki jest rolnictwo, choć jego udział w dochodach mieszkańców sołectwa systematycznie zmniejsza się. Niestety sprzyja temu, o czym już wspomniano, znaczne rozdrobnienie gospodarstw i ich niewielka średnia powierzchnia. W ogromnej większości uzyskane zbiory zaspokajają własne potrzeby rolników i tylko niewielka ich część trafia na lokalny rynek szadkowski lub zduńskowolski bądź do najbliższego młyna, mieszalni pasz i gorzelnii.

Struktura upraw nie odbiega w sposób znaczący od tradycyjnej dla rolniczych obszarów Polski środkowej, choć podobnie jak w sąsiednich Boczki zwraca uwagę nieco wyższy udział powierzchni zajętych pod pszenicę i mniejsze obszary obsadzone ziemniakami (rys. 3).

Rys. 3. Struktura upraw w sołectwach Reduchów, Boczki i Sikucin w gminie Szadek (stan w roku 2000)

Źródło: opracowanie autora na podstawie danych z prac licencjackich P. Kopia i M. Otockiego oraz J. Nalewajko, *Przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne cechy przestrzeni geograficznej sołectwa Boczki w gminie Szadek* [w:] Biuletyn szadkowski, t.1, red. T. Marszał, Łódź — Szadek 2001

Pszenica i ziemniaki uprawiane są na lepszych glebach (klasa III i IVa), natomiast na terenach o gorszych cechach morfologiczno-glebowych spotyka się głównie żyto, owies oraz mieszanki zbożowe.

Hodowla zwierząt gospodarskich wygląda podobnie jak w innych sołectwach gminy. Przeważa chów trzody chlewnej (169 sztuk), co wyraża się dość wysokim wskaźnikiem nasycenia na 1 gospodarstwo (około 10,5 szt.) oraz hodowla bydła, którego pogłowie wynosiło w styczniu 2001 roku 53 sztuki (nieco ponad 3 zwierzęta w jednym gospodarstwie).

Tradycyjnie w każdym z gospodarstw spotkać można po kilka–kilkanaście sztuk drobiu (łącznie 228 szt.). W związku z niską opłacalnością hodowli zwierzęcej, na terenie sołectwa nie obserwuje się większego zainteresowania tym działem rolnictwa, co powoduje, że większość produktów zwierzęcych (mięso, mleko, jaja itd.) przeznaczana jest na własne potrzeby, a jedynie część trzody chlewnej sprzedawana jest do pobliskich masarni i zakładów mięsnych.

Mimo znacznych terenów zajętych przez lasy (64% powierzchni sołectwa), gospodarka leśna nie odgrywa tu większej roli. Według informacji tutejszego leśniczego na potrzeby okolicznej ludności sprzedaje się rocznie niewielką ilość grubizny. Średnia zasobność grubizny w lasach analizowanego terenu wynosi średnio 152 m³/ha lasu.

Na obszarze sołectwa nie spotyka się działalności przemysłowej ani usług handlowych. Jedynym obiektem usługowym jest zlokalizowany tu punkt wymiany butli gazowych. Sezonowo, głównie latem, na teren sołectwa przybywa kilku–kilkunastu „letników”, w ogromnej większości pochodzący z Łodzi.

Brak podstawowych usług powoduje konieczność korzystania z nich przez mieszkańców Reduchowa w okolicznych wsiach i miastach. Zaopatrzenie w podstawowe artykuły spożywcze i sanitarne realizowane jest w najbliższym sklepie w Boczkach (aż 86% ankietowanych) lub w oddalonej o 12 km Zduńskiej Woli, z kolei zakupy odzieży i obuwia dokonywane są przede wszystkim w Szadku (60% respondentów), Zduńskiej Woli (37%) oraz w Sieradzu (3%).

Jeśli chodzi o usługi medyczne, to prawie 3/4 mieszkańców sołectwa, a zwłaszcza ludność w wieku poprodukcyjnym i znaczna część społeczności w wieku produkcyjnym, korzysta z placówek opieki zdrowotnej zlokalizowanych w Szadku; jedynie nieco ponad

20% osób wskazało na Zduńską Wolę, motywując tę decyzję możliwością konsultacji specjalistycznych.

Tereny objęte granicami sołectwa Reduchów wydają się być nie mniej atrakcyjne niż inne rejony gminy. Duży udział powierzchni leśnych, urozmaicona rzeźba terenu, występowanie we wschodniej części niedużej rzeki (oby jak najszybciej osiągnięto w niej właściwą jakość wody) i niezłe gleby, tworzą atrakcyjny potencjał przyrodniczy. Jego wykorzystanie w dużym stopniu zależy od ludzi, którzy posiadając odpowiednią wiedzę, wykazując duże zaangażowanie w swych działaniach oraz właściwie rozumiany „patriotyzm lokalny” potrafią poprawić warunki bytu mieszkańców tej części gminy Szadek

Literatura

Baliński W., *Objaśnienia do Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski w skali 1:50000, arkusz Lutomiersk*, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 1992

Burchard J., *Środowiskowe uwarunkowania rozwoju miasta i gminy Szadek*, [w:] Biuletyn szadkowski, t.1, red. T. Marszał, Zarząd Gminy i Miasta w Szadku, Ośrodek Europejskiej Polityki Przestrzennej i Rozwoju Lokalnego UŁ, Łódź — Szadek 2001

Czyż J., Forsyś J., *Budowa geologiczna i rozwój rzeźby okolic Szadku*, [w:] Biuletyn szadkowski, t.1, red. T. Marszał, Zarząd Gminy i Miasta w Szadku, Ośrodek Europejskiej Polityki Przestrzennej i Rozwoju Lokalnego UŁ, Łódź — Szadek 2001

Klatkowska H., *Objaśnienia do Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski w skali 1:50 000, arkusz Łask*, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 1988

Milewska K., *Sołectwo Kromolin Stary w gminie Szadek - użytkowanie ziemi i układ przestrzenny* [w:] Biuletyn szadkowski, t.1, red. T. Marszał, Zarząd Gminy i Miasta w Szadku, Ośrodek Europejskiej Polityki Przestrzennej i Rozwoju Lokalnego UŁ, Łódź — Szadek 2001

Molenda J., *Użytkowanie ziemi, zabudowa i infrastruktura techniczna sołectwa Górna Wola w gminie Szadek*, [w:] Biuletyn szadkowski, t.1, red. T. Marszał, Zarząd Gminy i Miasta w Szadku, Ośrodek Europejskiej Polityki Przestrzennej i Rozwoju Lokalnego UŁ, Łódź — Szadek 2001

Nalewajko J., *Przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne cechy przestrzeni geograficznej sołectwa Boczki w gminie Szadek* [w:] Biuletyn szadkowski, t.1, red. T. Marszał, Zarząd Gminy i Miasta w Szadku, Ośrodek Europejskiej Polityki Przestrzennej i Rozwoju Lokalnego UŁ, Łódź — Szadek 2001

Nowak A., *Zasoby a jakość wód powierzchniowych gminy Szadek*, [w:] Biuletyn szadkowski, t.1, red. T. Marszał, Zarząd Gminy i Miasta w Szadku, Ośrodek Europejskiej Polityki Przestrzennej i Rozwoju Lokalnego UŁ, Łódź — Szadek 2001